

02. Svenska Dagbladet måndag 27 januari 2020

LEDARE

Säkerhetsrådet

Försvarspolitikerna får inte blunda för kärnvapenhotet

Stefan Ring, tidigare huvudlärare i strategi vid Försvarshögskolan, om att Sverige måste vakna upp inför risken att utsättas för ett anfall med taktiska kärnvapen.
[SvD.se/om/sakerhetsradet](https://svd.se/om/sakerhetsradet)

Uppsala är nya Harlem

”
Neda Ameli, grundare av trygghetsnätverket Uppsala Gäris och ny krönikör i UNT.
unt.se

Foto: Jurek Holzer/TT

Nyhetsbrev

När trygghet förväxlas med likriktning

Tove Lifvendahl i nyhetsbrev om att det verkligen trygga rummet skapas av att vi förmodligen möta och bemöta alla argument. Åsikter och röster, inte genom att vi stänger ute det vi anser obehagligt. Få brevet gratis till mejlen via [SvD.se/nyhetsbrev](https://svd.se/nyhetsbrev) eller läs på [SvD.se/om/tove-lifvendahls-brev](https://svd.se/om/tove-lifvendahls-brev)

Intervju | Förintelsens minnesdag

”Det var så skönt att slippa orden!”

I år är det 75 år sedan Auschwitz befriades. Micael Bindefelds Stiftelse till minne av Förintelsen delar i år ut stipendium till Alexander Ekman, regissör och koreograf. Maria Ludvigsson träffar dem båda i ett samtal.

Micael Bindefeld och Alexander Ekman. Foto: Malin Hoelstad

Alexander, du får stipendiet för en filminstallation som kommer att visas på Artipelag på Värmdö i höst. Berätta om den!

– Det är en ny konstform. Vi kommer att vara i artbox i Artipelag. Tanken är att projicera film på alla väggar och framför dem, eller mot dem, skapa ögonblick av olika konstformer. Det kan vara dans, bilder, människor som deltar på olika sätt. En korsbefrukning mellan olika medier. Det ska vara ett system som pågår med delmoment som tillkommer och skapar nytt.

Jag arbetar öppet nästan fram till premiärens sista veckan i oktober. Detta är helt nytt, jag har aldrig gjort något liknande tidigare.

Micael, varför valde ni Alexander som stipendiat?

– Alla i styrelsen blev så tagna av hans ansökan att vårt val föll på honom. Han hade en önskan att genom bild och film utforska vad vanmakt är. Hans historik som en av världens mest innovativa samtida koreografer och regissörer är också bidragande.

Dessutom hade jag nyligen sett en dansföreställning i Tel Aviv, av BatSheva Dance Company. Det var en helt annan typ av dans än jag sett tidigare. Långt ifrån traditionell balett. Dansarna och uttrycken var annorlunda, liksom färger, former, kroppar. Jag blev helt tagen och kom att se balett som ett sätt att kommunicera. Att man kan känna så starkt för dans. Och så var det så skönt att slippa orden!

I stipendiemotiveringen står att den behandlar stora och komplexa frågor: Vilka är det?

AE: – Vanmakten. Vad det är och hur människan bryter den. Man måste känna igen vanmakt för att kunna bryta den. Civillikuraget kan bryta den och göra skillnad.

Men det är också vänlighet, medmänsklighet som gör skillnaden. Min egen vänlighet och att sprida den, det är viktigt. Jag måste tänka: hur är jag mot andra?

Det jag gör i det lilla. Det du och var och en gör, gör all skillnad. Vi har ju båda sidor i oss, det kan vi dra slutsatser av, men människan kan utveckla sig, vi kan lära av misstag. Det är en övning.

MB: – Jag tänker på Yad Vashem, The world holocaust remembrance center i Jerusalem. Där finns The righteous among nations, en stor park med planterade träd, där varje träd repre-

sentarar en icke judisk person eller familj som med risk för eget liv räddade enskilda, hela familjer eller stora grupper undan Förintelsen. De mest kända är Oskar Schindler och Raoul Wallenberg. Varje träd är en berättelse om människor som gjort skillnad och vid varje träd nämns en av dem. I all tyshet gjorde de skillnad till det bättre.

Jag läser just nu ”Världens yttersta platser. Judiska spår” av Peter Handberg. I den intervjuas personer som, trots att de bodde granngårds med krematorier där kroppar motsvarande en svensk småstad brändes dagligen, hävdar att de inget visste. Ingen opponerade sig. Hela Förintelsen byggde på just detta.

AE: – Generellt handlar det om att tänka ett vi. Vi är en mänsklighet. Vi är människor. Och min egen välvilja är viktigt.

Alexander, varför vill du genom din konst sprida kunskap om Förintelsens offer?

AE: – Jag lever ju. Vi är en mänsklighet.

MB: – Många frågor om Alexander har judisk bakgrund... Men detta är definitivt inte en ”judisk fråga”, inte heller enkom ett judiskt ansvar. Det handlar om hela mänsklighetens tragedi. Om vi inte berättar och för historien vidare har alla dessa människor förlorat sina liv, och vi har inte lärt oss någonting.

Vad ska åskådarna ha med sig efter ett besök på Artipelag?

AE: – De ska ha känt. Jag vill att åskådarna är delaktiga. Jag tror mycket på vänlighet, på medmänsklighet. Egentligen ganska enkelt. Alla kan det. Det är vad det handlar om. Att se varandra. Vi har ju allt gemensamt.

Micael, ditt stipendium har alltid kantats av positiva reaktioner. I år har det inte bara varit så. Ulf Kristersson valde att inte dela ut priset sedan det blev känt att delar av din styrelse ifrågasatte honom som utdelare. Hur reagerade du på kritiken i styrelsen?

– Ulf och jag var rörande överens om att det som stiftelsen arbetar för är betydligt större än partipolitiskt bjäbbel. Jag tycker att det är sorgligt. Det fanns en anledning till att just Ulf tillfrågades – han har ryggrad och har alltid tagit tydlig ställning i frågan. Det kändes som ett självklart val, och jag ångrar inte valet.

Jag känner mycket väl hans personliga engagemang. Han är exempelvis engagerad i 2016 års stipendiat Zikaron, en förening av tredje ge-

”
Vi är en mänsklighet. Vi är människor. Och min egen välvilja är viktigt.

nerationens överlevare som för sina familjers berättelser vidare, så att de aldrig ska glömmas. Ulf är heller inte ersatt av någon annan, jag delar ut stipendiet själv. När Ulf avsåg sig uppdraget menade han att konflikten riskerade skymma det som är viktigt.

Var kritiken mot Ulf Kristersson verkligen en rimlig reaktion?

– Det kan inte jag ha någon åsikt om. Alla var inte överens när media började ställa frågor om valet. Risken var att dagen skulle handla om något annat. Det hade blivit fel.

Har den eller de som ifrågasatte honom som stipendieutdelare skadat stipendiet?

– Jag har inte tänkt så, det är inte en enskild person. Man har en styrelse av en anledning och om jag inte lyssnade eller tog intryck vore jag tondöv.

Micael, vad önskar du att de som kommer till Artipelag ska ha med sig när de går därifrån?

– Jag hoppas att verket ska ge reflektioner. Hur handlar jag och vad underläter jag att göra? Hur tar jag bort ”van” från vanmakt för att istället äga makt?

Och att man ska vilja förkovra sig, vilja lära sig mer om Förintelsen. Kunskap och fakta är den enda makt vi har mot revisionisterna, de som säger att Förintelsen är en överdrift eller ren lögn. Det är en grannliga uppgift att få unga att lära sig mer. Mitt engagemang började i ett besök i dödslägret Treblinka. Därefter började jag söka kunskap.

I Washington Post såg jag en mätning som visade att amerikanska gymnasieelevers kunskap om Förintelsen minskar för varje år.

2015 sade en elev på en malmöskola till sin lärare att Förintelsen inte har hänt och att han kände sig kränkt när läraren sade emot. Läraren fick inte stöd av sin överordnande, utan ombads att inte ta upp ämnet. Apropå rädsla och civilkurage.

Maria Ludvigsson
Ledarskribent.
maria.ludvigsson@svd.se